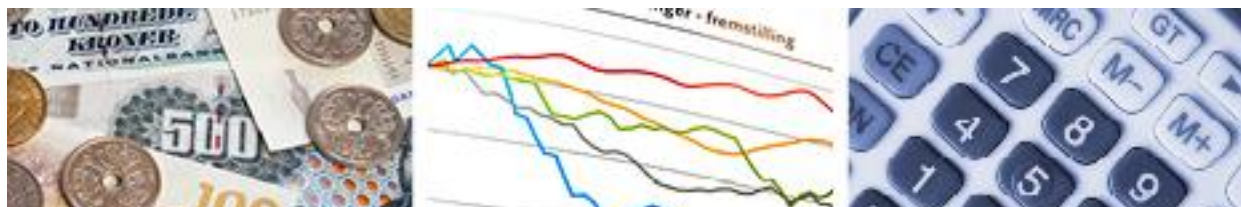

Dansk Industri

maj 2016

Væksten lader vente på sig i de private byerhverv

År 2015 har for de private byerhverv generelt været en pose blandede bolsjer. Produktionen har samlet set stået stille, mens både omsætning og beskæftigelse i de fleste brancher har været støt stigende. Der er dog en bagside af medaljen, da produktivitetsvæksten nu er på et historisk lavpunkt.

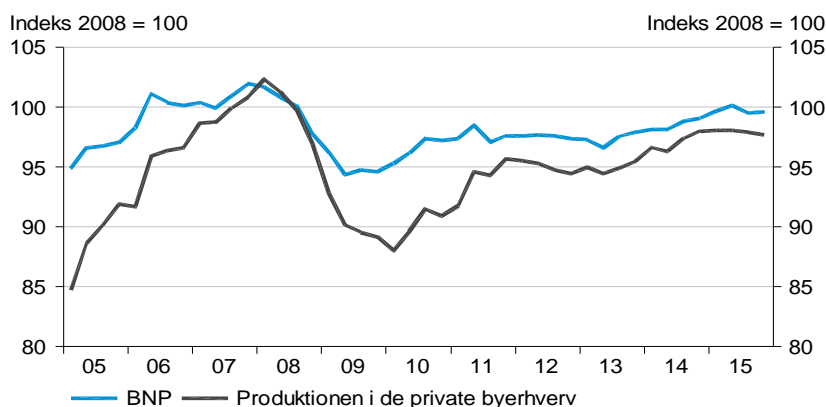
Af konsulent Anders Goul, angm@di.dk og stud.polit, Stine Lund Wesselhoff, stlw@di.dk

Stillestående produktion i de private byerhverv

2015 var året, hvor der for alvor skulle komme gang i hjulene herhjemme, hvilket dog endte som en uforløst profeti. Årsvæksten i BNP endte på skuffende 1,2 pct., hvilket især skyldtes en sløj udvikling i eksporten. At opsvinget ikke tog fart kunne også ses hos de private byerhverv, der omfatter virksomheder inden for industri, service samt bygge og anlæg, hvor produktionen gennem 2015 har stået mere eller mindre stille¹.

Udviklingen i BNP og produktion

Sæsonkorrigeret, kædede 2010-priser

Kilde: Danmarks Statistik, sidste obs. 4. kv. 2015

¹ Se boks 1 for sammenhæng mellem produktion og BNP

Produktionen i de private byerhverv steg i 2015 kun med 0,9 pct., og produktionsniveauet har dermed i store træk været uændret gennem det seneste halvandet år.

... men beskæftigelsen er steget markant

Den faldende produktion har dog ikke smittet af på beskæftigelsen i brancherne – tværtimod. I 2015 steg beskæftigelsen med knap 28.000 personer i byerhvervene, og fortsatte dermed de seneste års stigende tendens. At beskæftigelsen er steget markant skal ses som en positiv faktor, da flere i arbejde giver befolkningen flere penge mellem hænderne, hvilket er med til at fremme privatforbruget herhjemme.

Omsætningen går også frem

Positivt er det også, at omsætningen i de private byerhverv i 2015 overordnet set steg med 3 pct., hvor der var fremgang at spore i alle brancher. En stigende omsætning holder, sammen med beskæftigelsesfremgangen, hånden under det opsving der spirer i dansk økonomi.

... men produktivitetens væksten er på et historisk lavpunkt

Selvom brancherne i 2015 ligeledes har formået at øge bruttoværditilvæksten, er produktiviteten samlet set gået tilbage. Produktiviteten har nu set over de sidste fem år gennemgået den dårligste udvikling rent historisk. Dette giver anledning til panderynker, da den sløje udvikling kan føre til udbredt mangel på arbejdskraft samt tab af konkurrenceevne.

Boks 1. Produktion og BNP

Produktionen i de private byerhverv, samt brancher uden for de private byerhverv, udgør det samlede produktionsresultat i økonomien. Den samlede produktion fratrukket værdien af forbrug til produktionsprocessen udgør bruttoværditilvæksten, BVT.

Tillægger man yderligere produktskatter får man bruttonationalproduktet, BNP, som svarer til den samlede værdi af produktionen. BVT er med andre ord BNP i basispriser.

BVT kan modsat BNP opdeles på brancher og er derfor et bedre udgangspunkt for detaljerede produktivetsberegninger, hvor der ofte tages udgangspunkt i de private byerhverv.

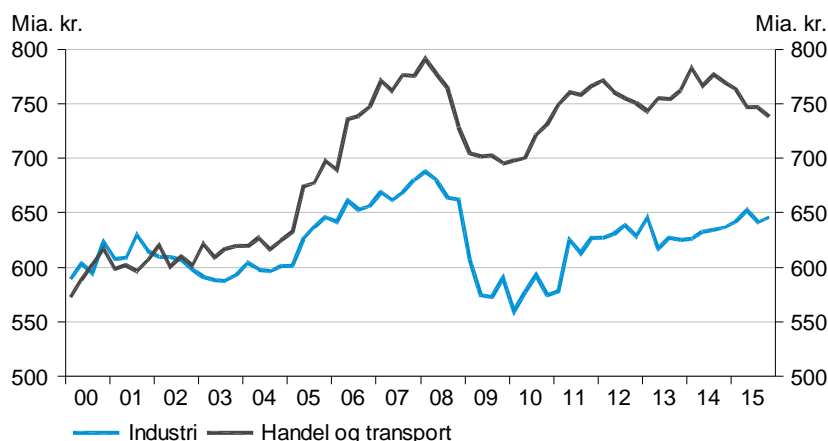
Produktionen trækkes særligt ned af Handel og transport

Produktionsniveauet sidder fast

Produktionen i de private byerhverv steg kun 0,9 pct. i 2015 i forhold til forrige år og fortsatte dermed den flade udvikling. Dette skyldes primært en negativ udvikling i den største underbranche, *handel og transport*, der gik tilbage med 3,3 pct.

Modsatrettet udvikling i de største brancher

Produktionen, sæsonkorrigeret årsniveau, kædede 2010-priser

Kilde: Danmarks Statistik, sidste obs. 4. kvrt. 2015

Den kedelige udvikling i *handel og transport* har stået på siden 1. kvartal 2014, og den negative tendens ser ud til at have bidt sig fast. Da branchen fylder meget i de private byerhverv samlet set, trækker faldet i høj grad ned i den overordnede udvikling.

Produktionen i industrien klarer sig derimod bedre

Industri, der er den anden store underbranche i de private byerhverv, klarede sig derimod bedre gennem 2015 med et produktionsniveau, der lå 2,1 pct. højere end året før. Produktionen i *industrien* har siden midten af 2013 været svagt stigende båret frem af primært øget afsætning på eksportmarkederne.

I første halvdel af 2015 blev industriproduktionen blandt andet løftet af ekstraordinært store eksportordrer på vindmøller. Eksporten af vindmøller aftog igen markant i 3. kvartal, hvilket har været medvirkende til faldende produktion i *industrien* i samme kvartal.

Udviklingen inden for de private byerhverv

Produktion, løbende priser

Mia. kr.	2014	2015	År-til-år realvækst
Private byerhverv	2.379	2.434	0,9
Handel og transport mv.	806	807	-3,3
Industri	668	687	2,1
Erhvervsservice	286	304	5,4
Bygge og anlæg	211	215	1,9
Information og kommunikation	163	172	8,7
Finansiering og forsikring	173	176	-1,5
Ejendomshandel og udlejning	72	73	0,8

Kilde: Danmarks Statistik

... og også de mindre brancher havde gang i væksten

De resterende underbrancher i de private byerhverv oplevede i 2015 overordnet set en pæn fremgang. Eneste undtagelse her var *finansiering og forsikring*, hvor produktionen faldt med 1,5 pct. i forhold til året før. *Information og kommunikation* endte forrest i feltet med en årstigning på 8,7 pct.

Omsætningen stiger på trods uændret produktion

Stigende omsætning i brancherne

Omsætningen er for de private byerhverv samlet set steget med 3 pct., på trods af at produktionen har stået stille. Dette kan virke overraskende, men udviklingen kan skyldes enten stigende priser, eller salg fra opbyggede lagre, som opretholder den solgte mængde.

Pilen har peget op for omsætningen

Mia. kr., sæsonkorrigeret

	2014	2015	År-til-år vækst	Kvartalsvis pct. vækst 2015			
				1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.
Private byerhverv	3.210	3.307	3,0	1,0	0,5	0,1	0,3
Handel og transport mv.	1.714	1.751	2,2	1,6	0,4	-1,2	0,6
Industri	716	734	2,5	1,7	-0,1	0,5	0,7
Erhvervsservice	289	303	4,8	-3,3	0,5	3,6	-2,9
Bygge og anlæg	216	230	6,5	-1,5	2,0	1,9	1,4
Information og kommunikation	161	169	5,0	2,2	0,7	-0,1	1,1
Finansiering og forsikring	57	61	7,4	1,2	2,2	1,3	4,5
Ejendomsandel og udlejning	58	60	4,2	1,1	0,5	9,0	-7,9

Kilde: Danmarks Statistik

Den stigende omsætningen i 2015 i de private byerhverv er resultatet af fremgang i samtlige underbrancher. Året har dog været præget af udsving i de fleste brancher, herunder også i de store brancher, *handel og transport* samt *industri*.

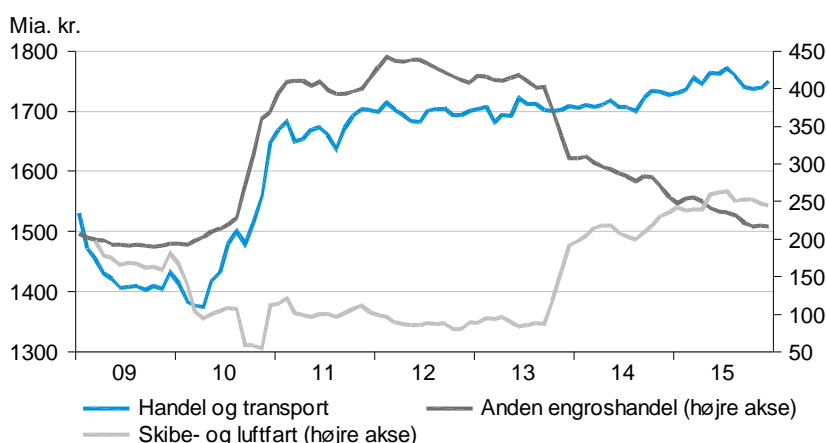
Svingende omsætning i handel og transport

Omsætningen i *handel og transport* har været stigende fra midten af 2014 til midten af 2015. Den stigende omsætning skyldes især vind i sejlene hos underbranchen *skibs- og luftfart*, der udgør 14 pct. af den samlede omsætning.

I sidste halvdel af 2015 oplevede *skibs- og luftfart* dog en markant opbremsning, hvilket var en af årsagerne til det skuffende 2. halvår i *handel og transport*.

Handel og transport gik i stå i 2. halvår af 2015

Omsætning, 3 mnd. glidende gennemsnit, sæsonkorrigeret årsniveau

Kilde: Danmarks Statistik, sidste obs. dec. 2015

Faldende oliepriser medvirker til fald i omsætningen

En anden årsag til den negative udvikling i omsætningen i *handel og transport* kan findes i underbranchen *anden engroshandel*, der har oplevet markante fald gennem de seneste år. *Anden engroshandel* består hovedsageligt af *engroshandel med*

brændstof, hvorfor én af årsagerne til faldet er de faldende oliepriser.

Fremgang hos langt de fleste industribrancher

Omsætningen, mia. kr.

	Procentvis ændring i 2015 ift. forrige år		
	2014	2015	
Industri	716	734	2,5
Føde-, drikke- og tobaksindustri	178	175	-2,0
Maskinindustri	127	131	3,8
Medicinalindustri	76	91	19,7
Metalindustri	59	60	2,1
Plast-, glas- og betonindustri	44	46	5,5
Møbel og anden industri mv.	41	43	4,3
Elektronikindustri	28	31	8,3
Træ- og papirindustri, trykkerier	29	29	1,4
Fremstilling af elektrisk udstyr	21	22	5,0
Transportmiddelindustri	11	12	4,6

Kilde: Danmarks Statistik

Fremgangen er bredt funderet i industrien

Hos brancherne i industrien peger pilen heldigvis den rigtige vej. Faldet i *industriens* produktion i 3. kvartal fik umiddelbart ingen nævneværdig indflydelse på branchens omsætning, som i 2015 steg med 2,5 pct. i forhold til året før. Alle industriens underbrancher, på nær *føde-, drikke- og tobaksindustri*, har haft fremgang. *Medicinalindustrien* blev højdespringeren med en stigning i omsætningen på 19,7 pct.

... men føde-, drikke-, og tobaksindustrien gik tilbage

Den negative udvikling i *føde-, drikke-, og tobaksindustri* skyldes et større fald i omsætningen i årets første halvår. Dette skyldes især, at Rusland har valgt at stoppe importen af varer, der især rammer denne underbranche. Efterfølgende har branchen indhentet noget af den tabte omsætning, men ikke nok til at medvirke til stigende omsætning i 2015.

Det markante fald i *maskinindustriens* eksport af vindmøller burde umiddelbart give udslag i faldende omsætning i maskinindustrien. Dette ser dog ikke ud til at være slået igennem, da den årlige stigning endte på 3,8 pct. i forhold til året før. Dette kan virke overraskende, men er umiddelbart et resultat af forskelle mellem opgørelsesmetoder.

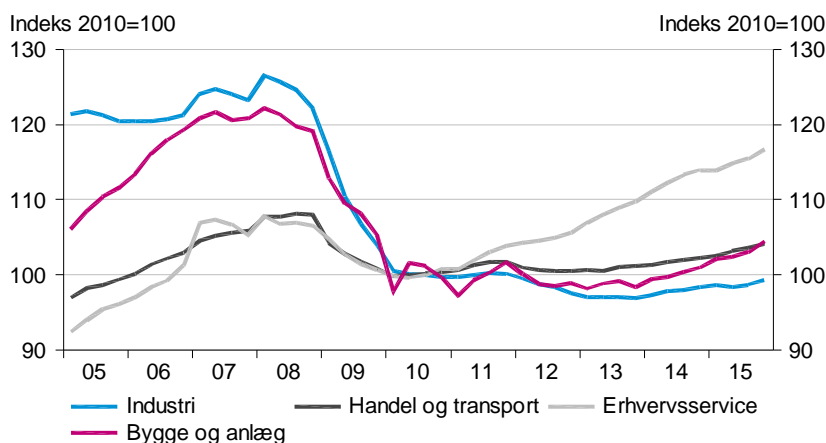
Beskæftigelsen steg yderligere i 2015

Den samlede beskæftigelse i de private byerhverv steg i 2015 med knap 28.000 personer

I lyset af den meget svage økonomiske vækst i løbet af de seneste par år, er beskæftigelsen steget overraskende meget. Den samlede beskæftigelse i de private byerhverv har gennem de seneste år haft en stigende tendens og steg også i 2015 med knap 28.000 personer. Det svarer til en stigning i beskæftigelsen på 1,7 pct.

Beskæftigelsesfremgang i alle større brancher

Sæsonkorrigeret

Kilde: Danmarks Statistik, sidste observation 4. kv. 2015

På trods af den faldende produktion i *handel og transport* øgede branchen antallet af beskæftigede med ca. 10.500 personer i 2015.

I *bygge og anlæg* blev antallet af beskæftigede ligeledes øget markant i 2015, hvor der i branchen kom 13.500 personer mere i arbejde. Branchen har dog haft en moderat vækst i produktionen, og stigningen i beskæftigelsen kan derfor bedre henføres hertil. *Industrien* oplevede også stigende beskæftigelse, dog ikke i samme størrelsesorden, da beskæftigelsen her steg med 2.700 personer i 2015 i forhold til året før.

Beskæftigelsen er steget markant de sidste to år

	Antal beskæftigede ultimo 2015	Ændringen i antal beskæftigede fra 4. kvartal 2013 til 4. kvartal 2015	
		Ændringen i antal beskæftigede fra 4. kvartal 2013 til 4. kvartal 2015	Procentvise ændring fra 4. kvartal 2013 til 4. kvartal 2015
Private byerhverv	1.689.859	61.955	3,8
Industri	287.824	7.074	2,5
Handel og transport	174.374	10.190	6,2
Bygge og anlæg	293.490	17.482	6,3
Erhvervsservice	720.811	19.849	2,8

Kilde: Danmarks Statistik

Der har inden for de sidste to år kunnet ses en markant stigning i beskæftigelsen i de private byerhverv, som samlet er steget med over 60.000 ansatte, primært fordelt i de større brancher. Især *handel og transport* samt *bygge og anlæg* har øget antallet af medarbejdere, med en stigning på over 6 pct. i løbet af de sidste to år.

Selvom beskæftigelsesfremgangen kan virke overraskende, er der som udgangspunkt grund til at glæde sig over fremgangen. Den stigende beskæftigelse betyder, at et muligt opsving i dansk økonomi vil være sværere at slå ud af kurs. Dog er ledigheden ved at være på et så lavt niveau, at muligheden for at virksomhederne kan ansætte den efterspurgte arbejdskraft kan blive et stort problem i de kommende år.

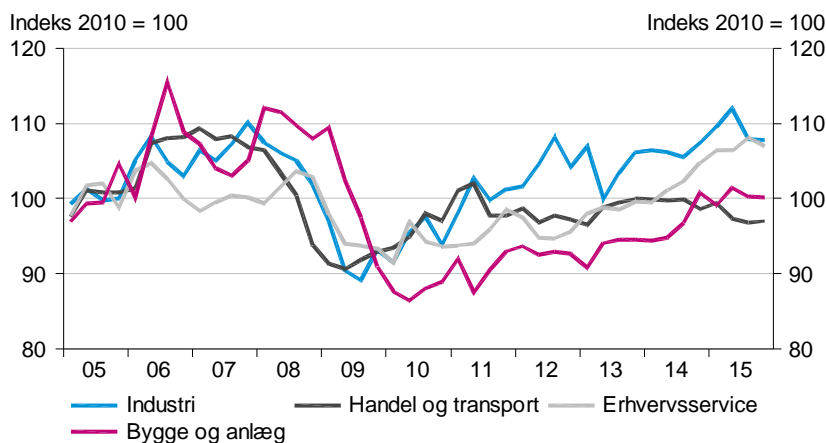
Stigende bruttoværditilvækst viser tegn på opsving

Stadig stigende bruttoværditilvækst

Vigtigt er det også, at en stigende beskæftigelse medfører en tilsvarende stigning i bruttoværditilvæksten, hvis ikke det skal påvirke produktiviteten negativt. Bruttoværditilvæksten (BVT) i de private byerhverv steg overordnet set i 2015 med 1 pct., hvor stigningen kan henføres til langt de fleste brancher.

Bruttoværditilvæksten steg trods svagt 2. halvår

Sæsonkorrigeret, kædede 2010-priser

Kilde: Danmarks Statistik, sidste obs. 4. kv. 2015

Fremgang i tre af de fire største brancher

Værd at hæfte sig ved i udviklingen er, at bruttoværditilvæksten i 2015 steg i tre af de fire største branchegrupper.

Industriens pæne fremgang i produktionen viste sig også tilsvarende som en fremgang på 2,7 pct. i værditilvæksten. Derudover har også *erhvervs-service* samt *bygge og anlæg* øget deres værditilvækst med henholdsvis 4,9 pct. og 3,6 pct. i forhold til forrige år.

Den faldende produktion i *handel og transport* ledsages desværre også af faldende bruttoværditilvækst, der i 2015 blev forringet med 1,9 pct.

Produktiviteten blev overordnet set forringet i 2015

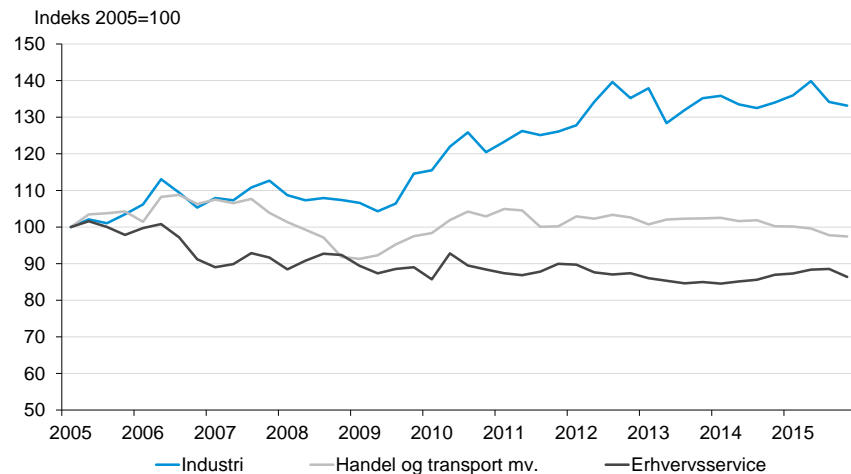
Faldende produktivitet giver panderynker

Trods en samlet stigning i bruttoværditilvæksten, er produktiviteten i de private byerhverv i 2015 bremsset op med et fald i produktiviteten på 0,1 pct. i forhold til 2014. Dette skyldes, at stigningen i beskæftigelsen har været relativt større end stigningen i BVT, jf. boks.

... med sløv produktivitetsudvikling i erhvervs-service samt handel og transport

Værst ser det ud i *erhvervs-service*, der de seneste fem år ikke har formået at løfte produktiviteten i forhold til de foregående fem år. Tværtimod er produktiviteten i denne periode faldet med næsten 5 pct. I *handel og transport* har produktiviteten været stort set uændret i samme periode.

Bekymrende udvikling i produktiviteten

Kilde: Danmarks Statistik, sidste obs. 4. kv. 2015

... mens industrien forbedrede produktiviteten på årsniveau

I *industrien* er produktiviteten de seneste fem år derimod blevet løftet markant. Produktiviteten har de seneste fem år været på et markant højere niveau end de foregående år, men sluttede dog andet halvår af 2015 af med et fald.

Boks 2. BVT og Produktivitet

Bruttoværditilvæksten, BVT, måler værdien af produktionen fratrukket værdien af input til produktionen, dvs. den værdi som virksomhederne skaber. BVT pr. præsteret time er dermed et udtryk for en branches produktivitsudvikling. I kædede priser måles der, hvor meget mere værdi, der reelt skabes, når man har justeret for prisudviklingen.

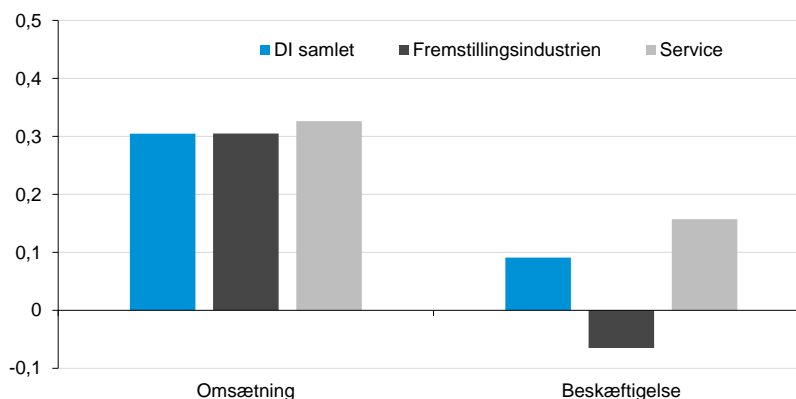
Pilen peger op for 2016 trods usikkerhed

Hvilken eftersmag de blandede bolsjer efterlader rundt i brancherne, kan svarene fra DI's medlemsvirksomheder fra 1. kvartal 2016 give en indikation på.

Resultaterne i DI's Virksomhedspanel viser positive forventninger til omsætningen hos DI's medlemsvirksomheder. Virksomhederne i *servicesektoren* er lidt mere optimistiske med hensyn til omsætningen end i *fremstillingsindustrien*.

DI's konjunkturindikator 2016

Beskæftigelsesvægtede nettotal af vurderingerne til 2016 sammenlignet med 2015

Anm.: Konjunkturindikatoren er et beskæftigelsesvægtet gennemsnit af nettotalene (besvarelsener tildes point fra -1 til 1 afhængig af vækstudsigterne) for hhv. omsætning, indtjening og beskæftigelse. Indikatoren kan svinge fra 1 til -1, hvor negative værdier signalerer tilbagegang
Kilde: DI's Virksomhedspanel - survey blandt 431 medlemsvirksomheder. Afsluttet medio december 2015.

Forventningerne til beskæftigelsen er negative i *industrien*, hvor man i 2016 ikke har forventninger om øget beskæftigelse i forhold til 2015. Da mange industrivirksomheder eksporterer, kan dette være en indikation af, at industriens virksomhederne er mere skeptiske overfor at ansætte indtil der for alvor kommer gang i eksporten igen. Usikkerhed omkring verdensøkonomien kan dog holde eksporten fastlåst i slæbegearet.

I DI's seneste prognose forventes det, at bruttoværditilvæksten i de private byerhverv stiger med 1,3 pct. i 2016 og 2,3 pct. i 2017. Dette forudsætter, at der kommer mere gang i produktiviteten. Prognoser for væksten i 2016 er dog over en bred kam blevet nedjusteret, hvilket også gør sig gældende for vores egen.

Den lave produktivitetsvækst er en stor udfordring for dansk økonomi, da det er til skade for konkurrenceevnen og gør det sværere for virksomhederne at afsætte deres produkter på de internationale markeder. Samtidig vil vi med så dårlig en produktivitet udvikling hurtigt have problemer med udbredt mangel på arbejdskraft.